XLIV. évf. Kolozsvár, 1934. augusztus. 8. zs

UNITÁRIUS KÖZLÖNY

A VALLÁSOS ÉS ERKÖLCSÖS ÉLET ÉBRESZTÉSÉRE
KIADJA A DÁVID FERENC EGYLET

Alapította: Dr. BOROS GYÖRGY.

Library of the
PACIFIC UNITARIAN SCHOOL
FOR THE MINISTRY
Berkeley California

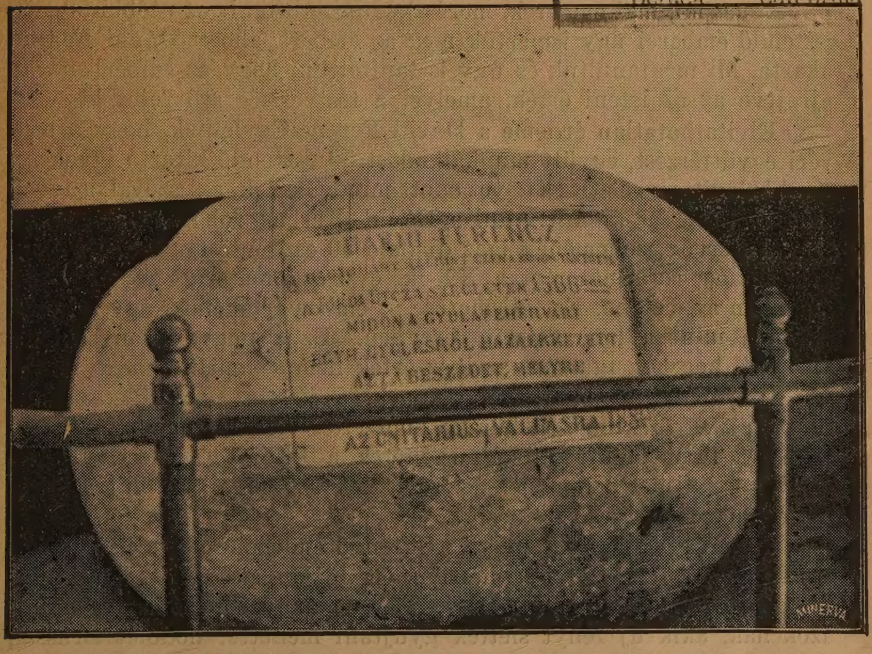

Drága és értékes emlék számunkra ez a „*kerek-kő*“. Visszaemlékeztet arra a diadalmas beszédre, mellyel vallásalapítónk Dávid Ferenc elégített ki Isten igéjére szomjazó népet. Az ő nevét viselő „Dávid Ferenc Egylet“ tagjai az egyesület 50 éves évfordulói ünnepén méltó, hogy gondoljanak a kerek-kőről hirdult diadalra!

arian College for the ministry
Berkeley
America Califomia

Föl a nagy ünnepre!

Dávid Ferenc népe, Egyhitben testvérek, el a panasz hangjával, föl a reménységgel. Megtelnek a csűrök, kamrák, van mit miveljen a kenyérnek botja. Aki tudott dolgozni, tud aratni. Aki tudott imádkozni, látja Isten áldó kezének drága ajándékait. Szabad nekünk gyönyörködnünk mind abban, ami a családunké, a miénk, de föl a földről a magasba, föl a tisztult lelkek találkozójára!

Jöjjetek őszült apák, kik ötven éve a bölcsőt ringattátok, jöjjetek unokák, akik annyiszor hallottátok nevét annak az Egyesületnek, mely a legdicsőbb nevet tűzte zászlójára. Tapsoljatok örömben, hogy Dávid Ferenc a tietek és ti övéi vagytok, az ő családja.

Sok száz esztendő úgy tölt el az unitárius egyházban, hogy a Dávid Ferenc nevét nem volt szabad emlegetni. Őt a saját kora sem tudta megérteni. Talán a költő jóslása rá is talált: ne nézz ősidre e napokra. Szemeid gyengék s a napfény megvakít.

Hol késik az igazság napja, amely Dávidot a maga egész fényében bemutatja? Talán sok idő kell még, amíg az ő Istenét és a Krisztusát úgy fogják látni, ahogy ő tanította.

Egyet mi, mai emberek, merészkedünk állítani: az utóbbi 50—60 esztendő emberei úgy ismertük meg az embert, ahogy Dávid Ferenc akarta. Mi megtanultuk és úgy is tanítottuk, hogy az emberben van ejtve az az isteni érték, amelyet a testvériség szó fejez ki.

Elvitathatatlan érdeme a Dávid Ferenc-Egyletnek, hogy a testvéri együttérzést, együtt munkálkodást 50 esztendő kitartó igyekezetével belevitte az életbe. Helyet adott mindenkinek, aki szóval, szívvel, írással, tettel be kivánt állni a Dávid Ferenc lobogója alá. Ez a Dávid Ferenc szellemének igaz diadala 50 esztendő multán. Ez elégtétel a nagy reformátorért a XX-ik évszáz zivatarai között benn magában az életben. Ez fölismerése az ember értékének, úgy a kezdő ifjúban, mint a lankadttestü öregben. Ez a nagy bizonyságtétel amellett, hogy az igazság, az igaz érték nem semmisült meg.

Unitáriusok és barátai a szépnek, a jónak, a becsületesnek, a tiszta hitnek, tekintsetek büszke önérzettel vissza az elmult 50 esztendőre. Ti megmutattátok, megéltétek a Dávid Ferenc-Egyletben azt, amire a mostani ember-nemzedéknek szüksége van: hitre, bizalomra, megértésre és becsülésre.

Ünnepre készülünk. Félszáz esztendő emlékeit újítjuk föl, hogy a másikba jól felkészülve léphessünk be. Jöjjön, siessen ott lenni mindenki. Jöjjetek, hódoljunk Dávid Ferenc nagy emlékének és mindazokénak, akik új fényt siettek gyújtani mellette: hódolat Brassai, Ferencz József, Berde Mózsa, Hajós János, Petrichevich Horváth Kálmán nevének és mindazokénak, akik Kolozsvártól nyugaton Budapestig, keleten Brassóig lengették Dávid Ferenc Egyletünk zászlaját. Föl! Siessen tenni, gondolni mindenki valami szépet, dicsőt, nagyot. Ünnepeljünk!

Hogyan neveljük gyermekeinket?

A Montessori nevelésről.

Nem hiába nevezik a mi századunkat a gyermek századának. Sohasem nyilvánult meg még oly nagy érdeklődés a gyermek és annak helyes nevelése iránt, mint ép napjainkban.

A pedagógia komoly tudomány, a nevelés — mesterség, amit tanulni kell és csak alapos felkészültséggel lehet gyakorolni.

Régebb, sőt szinte még a mi gyermekkorunkban is a kisgyermekkel nem igen törődtek. A testi ápolás volt az, amiben ennek a kornak nevelése kimerült. Voltak ugyan óvodák, de ezek inkább napközi otthonok voltak, a szegényebb sorsú és munkával elfoglalt szülők gyermekei számára.

A nevelést régebben az iskolában kezdték, de világért sem volt ez a nevelés az, amit ma nevelésen értünk, inkább bizonyos szükséges tudnivalónak átplántálása a gyermekbe, aminek nem sok köze volt a mélyebb neveléshez.

A modern pszichológia azonban arra a megállapitásra jutott, hogy éppen az iskola előtti kor az, amikor a legsorsdöntőbben lehet a gyermek testi és lelki fejlődését befolyásolni. Rájöttek arra, hogy a felnőtt korban jelentkező ideges tünetek okozói legtöbbször a kisgyermekkori élményekre vezethetők vissza. Ezért a nevelés nem az iskolában kell, hogy kezdődjék, hanem már a gyermek születésekor. — A második alapvető felfedezése a modern pszichológiának az, hogy a pedagógia nem egy kigondolt tanés nevelési tervvel lép a gyermekekhez (pl. szülők, akik már a gyermek születésekor kimondják a szentenciát, hogy „feltétlenül színésznőt nevelek belőle"), hanem az első feladata a gyermeket megfigyelni és a természetes fejlődését mint irányítót elfogadni. Minden szülőnek és nevelőnek tudnia kell, hogy gyermekéből nem azt csinálhat, amit ő akar, hanem csak megnemesítheti vagy kifejlesztheti azt, ami a gyermekben van. Sőt még a fejlődési tempót sem diktálhatja a pedagógus, hanem csak a gyermek természetes fejlődése. Mert minden fejlődésnek megvan a természettől adott medre és üteme és a környezet befolyása csak a második tényező.

W. Stern szerint a konvergencia elve éppen abból áll, hogy a gyermek fejlődésében két tényező hat egyforma erősen: a veleszületett vagy örökölt adottságok és a környezet befolyása. De a környezetnek csak egy kis részét teszi ki a nevelő.

Az elmondottak után könnyen megérthetjük, hogy miért lett a pedagógiának egyik főága a *paidológia*, amely kizárólag a gyermek megfigyelésével foglalkozik s minden nevelés alapjául szolgál.

Ez a Montessori rendszere s a következőket jelenti: Az eddigi óvodával ellentétben a Montessori óvónő nem teljhatalmu ural-

kodója ennek a kis gyermekcsapatnak, aki pálcával a kezében dirigálja őket, hanem csak szemlélője a kibontakozó emberpalántáknak, ki szerényen visszavonulva figyeli őket. Nem akar bennük semmit erőszakkal elfojtani s rájuk valami nekik idegent kényszeríteni, hanem igyekszik mindent úgy berendezni, hogy természetes fejlődésük ne legyen megakadályozva, hogy a belőlük kibontakozó erő a maga egyéniségében fejlődhessék ki. Ami ennek a fejlődésnek a határait megszabja, az nem az óvónő szeszélye, sem a gyermek életétől távolálló filozófusok elképzelése a nevelésről, hanem tisztán a közösség törvényei. Dr. Montessori Mária idegorvosnő, szellemileg visszamaradt gyermekekkel foglalkozott eredetileg és a náluk szerzett tapasztalatok alapján új rendszert dolgozott ki a kisgyermek neveléséhez. Szerinte a nevelés egyik fő célja a gyermeket a közösségbe beleilleszteni. Társas lények vagyunk s egész karakterünk kifejlődése attól függ, hogy embertársainkkal, — gyermekek esetében gyermektársainkkal — milyen viszonyban vagyunk.

Ezt a közösségi érzést nem lehet tanítani, ezt át kell élni. Ehhez az átéléshez alkalmat csak egy gyermekközösség adhat. Montessori szerint kisgyermeket egyedül helyesen nevelni teljesen lehetetlen. A magános nevelés a gyermeket visszavonulttá, féiszeggé teszi egyrészt, másrészt meg tulságosan erőszakossá. A családban a gyermeknek nincs alkalma az élettel való harcot felvenni, itt rendszerint mindenki megvédi és elkényezteti, úgyhogy a gyermek mintegy központja a családnak. Az életbe kikerülve elvárja, hogy ott is mindenki ilyen megbocsátó legyen vele szemben s mivel ez nincs így, nagy csalódások érik. Úgy érzi, hogy igazságtalanok vele szemben az emberek, a sors, az Isten. Dühöng vagy viszavonul és sohasem tudja megtalálni a helyes kapcsolatot az emberekkel s az élettel sem. A gyermekeknek a gyermekközösség ugyanazt jelenti, mint nekünk az élet. Itt egymás által csiszolódnak, mint a patak kövei s készülnek fel a valódi életre. Itt nincs elfogultság, vagy majomszeretet, azt respektálják, aki jobban csinálja s az győz, aki ügyesebb. A gyermekek a közösségben sokkal jobb tanítói egymásnak, mint a kivülálló, felnőtt. Jobban megértik egymás nyelvét s mindig vannak olyanok, akik ezt, vagy azt jobban megfigyelik s ők magyarázzák meg a gyengébbeknek. — Ez szólna a közösségi életről s ennek nevelő hatásáról.

A Montessori rendszernek másik fő célja az önállóságra való nevelés. Az angol iskolának pl. az a fő előnye, hogy nem arra fektetnek fősulyt, hogy sok tudományt halmozzanak a gyermekek agyába, hanem hogy önálló, egyenes jellemeket neveljenek. Különben is minden fejlődésnek az a fő feltétele, hogy ne sablonizáljunk, hanem engedjünk helyet mindenki alkotó erejének. A gyermekek ne mind egyformán a nevelő szemüvegén keresztül alkossanak képet a világról, hanem mindenki saját érzékszerveivel szerezzen tudomást arról, hogy mi folyik künn a nagy vi-

lágban és hogy milyen állást kell neki evvel szemben elfoglalnia. Hiába enged a gyermek az eddig alkalmazott fegyelemnek, mert az engedékenység időleges; csak addig tart, amíg a kényszert magán érzi s azután kettőzött erővel tör ki a gyermek saját természete. (Példának vehetjük az iskolát. A gyermekek a tanító jelenlétében fegyelmezik magukat s ha kiteszi a lábát az osztályból, nagy lármában törnek ki.) Ha még sikerül is némely esetben ilyenformán is tartós eredményt elérni, akkor az a gyermek saját természetének kiölését jelenti. Ismerjük azokat a gyermekeket, kiket a szülők otthon könyörtelen fegyelemmel tartottak úgy, hogy mire felnőttek, nem mernek egy önálló véleményt nyilvánítani, nem tudnak maguknak egyedül egy kalapot, vagy nyakkendőt vásárolni. Láthatjuk, hogy a mai emberek legnagyobb hibája, hogy a nagy fegyelmezések következtében tulságosan gátoltak, vagy túlságosan fegyelmezetlenek, de semmiképpen sem harmónikusak, bátrak és egyenesek.

Az önállóság főfeltétele az önfegyelem, ezt a gyermeknek saját magából kell kitermelnie. Sokszor többet ér az a fegyelem, melynek a gyermek szükségét érzi és látja, mint az, amelyik a büntetéstől való félelmen alapszik.

Egy másik célkitűzése Montessorinak az önállóságra való nevelés. Ennek eszközeiről akarok egyet-mást elmondani.

Ha összehasonlítjuk a régi óvodát és a Montessori óvoda berendezését, már abból is láthatjuk, hogy mennyire eltérő a két rendszer. A Fröbel-óvódák (így hívták az eddigi óvodákat megalapítójuk után,) rendszerint szürke vagy barna, földhöz rögzített padokból és asztalokból állanak. Az egész berendezésnél csak az a szempont uralkodik, hogy minél kevesebb kárt tudjanak benne tenni a gyermekek. A Montessori óvodában vidám színek vannak, barátságos falak, bútorok s minden a gyermek nagyságához és szükségleteihez mérve. Nincs semmi rögzítve, a gyermekek úgy rendezkedhetnek, ahogy nekik kényelmes és tetszik. A szekrényekben elrendezett játékok nincsenek elzárva, ellenkezőleg, minden hozzáférhető és elérhető. Nem kell a dolgokat a gyermekektől félteni, hisz ők maguk tartják őket rendben. A Montessori óvóda nem egy rideg iskolához hasonló valami, hanem valódi otthon. Ez az ő házuk. Itt jól érzik magukat a gyermekek és nem feszélyezve. A székek és asztalok mind pontosan a gyermek méretének megfelelők. Csak egy ilyen otthonban lehetnek a gyermekek önállók. Amig az óvónőt kellett hívni, hogy felakasszák kabátjukat vagy kivegyék a játékukat, addig nem válhattak önállókká. A Montessori óvódában a gyermekek egyedül öltöznek és vetkőznek, egyedül akasztják fel a kabátjukat a saját jelükkel ellátott fogasra. (A jegyek különböző kis színes képek: virág, gyümölcs, napernyő, szekér s más tárgyak, melyek felismerése náluk a névleolvasást jelenti.) Ugyancsak ilyen kis képek vannak kivarrva a munkaköpenyegükre is, melyet a gyermekek az óvodában felvesznek, hogy ne kelljen munka és játék

közben a ruhára vigyázniok. Ezzel is meg van könnyítve a szabad mozgásuk. A gyermekek egyedül rakják helyükre a játékokat, ugyszólván rendbe a szobát. Igy könnyebben tanulják meg, hogy ne rendetlenkedjenek, mint azáltal, hogy a butorokat odarögzitették. De nemcsak azt tanulják meg, hogy ne rendetlenkedjenek, hanem azt is, hogyan kell rendet csinálni. Melyik mama vagy óvónő bízta volna régebb a gyermekekre a rendcsinálást, vagy hogy porcellán tányérokkal és üveg poharakkal asztalt terítsenek; hisz már akkor is reszkettek, ha törős dolgot láttak a gyermek kezében. A Montessori óvodában pedig nyugodtan és biztosan viszik a teritéshez szükséges dolgokat s nem történik semmi baj. És ha elő is fordúl eleinte, hogy a gyermekek leejtenek valamit, ez szükséges ahoz, hogy megtanulják, hogy jobban kell vigyázni. Ugyanigy van az olló és kés használatával is, melytől még a két éves gyermek sincs eltiltva.

Az ilyen praktikus munkáknak a pontos és rendes elsajátítása, hogy úgy mondjam, egyik legfőbb célja a Montessori nevelésnek.

A tanítás segédeszközeinél találunk a Montessori anyagban különböző hasznos dolgokat. Ilyenek pl.: az öltöző rámák, melyeken a gyermekek megtanulnak gombolni, kapcsolni, fűzni, szíjat és harisnyatartót csatolni s más ilyeneket, előgyakorlatul a rendes öltözködéshez. Ugyancsak az anyaghoz tartoznak a takaritáshoz szükséges eszközök; kicsi seprű, lapát portörlő stb. Ahhoz, hogy a gyermek önálló lehessen, szükséges, hogy legalább a mindennapi munkákat: öltözködés, tisztálkodás s más ilyeneket önállóan elvégezhesse. Azonkívül, hogy jól fejlett érzékszervei legyenek, hogy mint említettük, saját maga tudjon helyes képet alkotni a látott és hallottakról.

„A leghasznosabb ajándék, amit a gyermeknek az életútjára adhatunk, a jól kifejlesztett érzékszervek", mondja Montessori. Tudjuk, hogy éppen ebben a korban, 3—6 éves korig, fejlődnek ki az érzékszervek és ezeknek fejlődését kellő formában elősegíteni a másik föladata a Montessori óvónőnek. Ezt szolgálja az anyagnak egy része. Ilyenek pl. az ú. n. színtáblácskák; ezekkel játszva tanulják meg a színeket. Zörgő dobozok: ezek két dobozban elhelyezett 6—6 kis zörgő hengerből állanak, melyek különböző zörgő anyaggal vannak megtöltve. mind a két dobozban egyformán. Az egyik csoport — mondjuk — piros, a másik meg kék. A gyermek feladata a piroshoz az ugyanúgy zörgő kéket párul kikeresni. A súlytáblácskákat szintén három dobozban találjuk meg, három különböző súlyt és színt képviselve. A gyermeknek behunyt szemmel kell megéreznie, hogy melyik súlyosabb vagy könnyebb a két táblácska közül. Ügyesek a betét cilinderek is. Ezek massziv fából készülnek, a mérleg kisebb súlyához hasonló figurák, melyek a saját anyagából készült fatokba pontosan beleilleszthetők. Az egyik osztálynál csak magasságra, a másiknál szélességre, a harmadiknál pedig

magasságra és szélességre egyformán és lépcsőzetesen változnak a figurák. Ugyancsak szemmérték kifejlesztésre vannak az ú. n. torony és lépcső kockák. Az egyik csoport mindig kisebbedő négyzet kocka, a másik meg hosszukó, négy oldalt egyforma, mindig vékonyodó kockákból áll. A tapintási érzékszervek fejlesztésére találjuk a tapintási táblákat, melyeknek felülete érdesben és simában változik.

A gyermekek egyik legkedvencebb játéktárgyát képezik a különféle geometriai figurák. Ezek megvannak fából, fémből és papirkártya-lapokon.

Az eddig felsorolt foglalkozások nem veszik a gyermek egész idejét igénybe a Montessori óvodában. Jut még idő a testnevelésre, zenei hallás fejlesztésére, különböző kézimunkákra; rajzolásra, plasztelinezésre, színes papir-ragasztásra, hársfonásra, papirfűzésre; természetesen a Montessori elvnek megfelelően elvégezve.

Vegyük a tornát és a zenét. A kis gyermekeknél a torna és mozgás sokkal fontosabb mint nálunk, felnőtteknél. A mozgási és játéksztön, melyet úgy kis gyermekeknél, mint fiatal állatoknál megfigyelhetünk, nagy pszichológiai jelentőséggel bir. Játék közben tanulják a fiatal kutyák és macskák is azokat a képességeket, melyre később az életben szükségük lesz: egeret fogni, ellenség ellen védekezni stb.

Ugyanigy van ez a kis gyermeknél is, akinek gyakorolnia kell izmait helyesen irányítani, végtagjait megfelelően használni. A mozgás és játék a kis gyermekeknél elsőrangú szükséglet s mindig a gyermek mozgási és játéksztönein kell alapulnia. A kis gyermeknél a zene és a torna úgy összetartoznak, hogy a legkisebb is mozgásba jön, ha zenét hall. A ritmikus dallam mindjárt feleleveníti őket. Montessori szerint a gyermek helyes testi nevelése a gyermek természetes mozgási ösztöneinek a lehető legnagyobb szabadságot kell adja. A torna nemcsak a gyermek testi fejlődését segíti elő, hanem erősíti akaratát és munkaképességét is.

Legtöbbször valami mesével, vagy más élménnyel hozzuk kapcsolatba a gyermek tornáját, egyrészt hogy érdekessé tegyük magát a tornát, másrészt tápláljuk az általános pedagógiai szempontból olyan fontos utánzási ösztönt. Ezzel nemcsak harmónikus testi nevelést érünk el, hanem ápoljuk a gyermek lelki életét s egyesítjük ilyenformán az igazi nevelés fő kellékét, a test, lélek és szellem harmónikus kifejlődését.

A zenei hallás fejlesztésére különböző hangszerek állnak a gyermek rendelkezésére, így pl: csengő, dob, réztányér, taktusütő s más ilyenek, melyekkel a gyermekek egész zenekart csinálnak, zongorakisérettel. Persze más éneklésnél is kisérőül szolgál a zongora, hogy a gyermekek hallása ezáltal is fejlődjék.

Kézügyességre és bizonyos technikai készség elsajátitására szolgálnak a gyermeknek a kézimunkák. Ezeknél a munkáknál

a pontos keresztülvitel nagyon fontos s inkább a varrási módra fektetünk fősúlyt, nem a mintára. Csak a kézimunkák technikai részét mutatjuk meg a gyermekeknek, a többit egyedül végzik. A mi szempontunkból azonban fontosabbak azok a kis alkotások, ahol a gyermeknek semmi sincs megmutatva, hanem csak ők, tisztára a saját elképzelésük szerint dolgoznak. Az ilyen rajzok, festmények, plasztilin munkák és papirragasztások elmondhatatlan értéket képviselnek a pedagógus számára, egyrészt, mert a gyermek belső világából hoznak egyet-mást felszínre, másrészt, mert fejlesztik a gyermek alkotó képességét. Bámulatos, hogy mennyi eredeti és érdekes dolgot állítanak így elő a gyermekek. Minden eredetiség megszünnék, ha ahelyett, hogy az ő fantáziájuknak szabad utat engedjünk, mintát adnánk a kezükbe, hogy pontosan lemásolják.

Egy másik fontos területe a pedagógiának a kisgyermek nevelésénél a beszéd fejlesztése. Sajnos, sok óvodában idegen nyelvet kell tanítani és az anyanyelv fejlesztésére kevés gondot fordíthat az óvónő. A hároméves gyermek nem tud még helyesen beszélni; ki tudja ugyan magát fejezni, de az egész szóbősége kevés szóra szoritkozik s nem minden szót ért abból sem, amit használ. Eltekintve ettől, a helyes nyelvtannal sincs tisztában. Tudjuk, mennyire fontos, hogy mindenki anyanyelvét nemcsak érthetően, hanem szépen is használja. A kisgyermek nyelvhibáit ne ápoljuk, ha még olyan kedvesek és jól állnak is a gyermeknek, hanem igyekezzünk őket rendes és szép beszédhez hozzászoktatni. A nyelvtanítás segédeszközei a gyermekkel való beszélgetések, versek és énekek. A verstanítás nem öncél nálunk és távol áll tőlünk a gyermeket hosszú versek betanításával kínozni. Ezeknél is csak annyira mehetünk, amennyire a gyermeknek kellemes és az ú. n. tanítást változatossá teszi. Nehogy úgy képzeljük ezeket a tanításokat, hogy ott halálos csend van s nem mer senki megmoccanni, csak az óvónőt figyelik. A gyermekek legalább olyan tevékenyek még itt is, mint az óvónő és együtt dolgozzák fel az anyagot, úgyszólván játszva. Akinek nincs éppen kedve, annak nem szükséges résztvenni, mert az ilyen kényszer úgy sem ér semmit. Inkább igyekszünk a gyermek számára olyan változatossá és érdekessé tenni a dolgokat, hogy még a kényelmesebb is oda figyeljen. Általában az a törekvésünk, hogy a gyermekekkel a dolgokat megkedveltessük, hogy kedvtelésből és ne kényszerből csinálják azt. Az a feltevés, hogy a gyermekeknek csak a léha játékhoz van kedvük s a komoly munkához kényszeríteni kell, nem helyes.

Mindenkiben van fejlődési ösztön; ez a gyermekeknél a mozgásban és játékban mutatkozik. A gyermek játéka nem léha valami, csak a felnőttek nem mindig látják a belső értékét. Erőszakos dolog volna a kisgyermeket az iskolában ismert tanítási módszerekkel kínozni; ebbe úgy sem tud ő beleilleszkedni, mert fejlődési fokának nem felel meg. Ellenben ép játék közben

tanul sok komoly dolgot. Csak játékon keresztül lehet őket fejleszteni, tanítani. A pedagógusnak le kell szállnia a gyermekekhez és a gyermek saját módszereit kell alkalmaznia, hogy eredményesen segítségére lehessen fejlődésénél.

Azzal kezdtük és annak hangsúlyozásával végezzük is, ami valóban a leginkább forradalmi és megkapó a Montessori rendszerben, hogy nem akar a gyermekre valami neki idegent rákényszeríteni, hanem figyeli a gyermek fejlődését és megelégszik, ha elháríthat minden zavaró körülményt és segítheti harmónikus kibontakozását.

Nem célunk csodagyerekeket vagy angyalokat nevelni, akit ha megütnek, azt ne adják vissza, vagy ha éhesek ne kérjenek a másiktól. Életrevaló, munkabíró, jókedvű, öntudatos embereket akarunk a közönség számára nevelni.

Major Margit.

Temetőben...

Egy névtelen fakeresztre
sírva ráborulok.
Hallgatom: az idő szavát,
Ősök átkát. Mult bosszúját, üzenetét —
... könnytelenül sírok.

Szivembe mar, hitembe tép,
örök jaja az időnek.
Ósturáni átkom jaja
tépett multú jövőm felett,
vérrel csíkolt ruhát öltve:
táncolnak a kínok.

Megfürdetek a lelkemben,
minden szomjú bús akarást,
vakvágyódást,
elszántságot,
ezer jaj-virágot,
s tova küldöm a jövőnek,
a szivemben fürdött átkot,
könnyet,
sóhajt,
pernyés bosszút,
hogy titáni öleléssel
... javitson világot.

Fenyőkúton, 1933. jan. 24. *Kováts Péter.*

TŰZHELY MELLETT

Attila-utca 1. Sz.-udvarhely.

(Részvéttel Deák Bertának.)

E ház mellett elmegyek.
Érzek tavaszi illatot,
Eszembe jut egy szép emlék:
Egy kedves költő leány,
Aki itt lakott . . .
Most hiába keresem itt.
Az emlékből mi látható
A ház,
És rajta a szám csupán,
A régi lakók elszéledtek:
Mint fürjfiak,
Az aratás után . . .
Most hiába keresem Őt,
Mert kihült az anyai szív;
És elszéledt a Nyáj,
Úgy fáj nekem kicsikém,
Hogy árván maradtál.

— Te énekelted: — hogy egykor
Zúgott zord fagyos Tél.
Koldus sorsból, koldus gyermek
Dideregve útadba jött,
Kicsikém . . .
Te láttad könnyes arcán
A kín redőt
És testvérednek nevezted őt.

Te lesimítád borzas haját.
Könnyeit letörléd:
Míg előtted remegve
Az éhségnek, hidegnek
Kínjai gyötörték . . .
Tán nem volt jó ruhája,
Hideg ellen lakás?
De neked volt részvéted,
S egy dalod,
„Testvéri simogatás" . . .
A kínját befestéd
Lelked ecsetjével,
De most Te is árva vagy;
És tengernyi a bánat:
Én részvéttel kérdem,
A szíveabe,
Hogyan is tér el? . . .

— Add nekem a bánatod felét:
Én szívesen veszem át.
Hisz nekünk,
Akik mindig szeretünk,
Szent kötelesség hordozni,
Egyik a másiknak
Bánatát! . . .

Bencéd, 1934. *Izsák Domokos.*

A mult intő példája.

Thoroczkai Máté kiváló püspökünkről a kolozsvári aranymíves céh jegyzőkönyvében 1613. évben azt a feljegyzést találjuk, hogy fiát Deézsi Jánoshoz inasságra beszegődtette.

Ezt az eseményt közölni időszerűnek tartom, mert fényt vet a régi és mai társadalom felfogására.

Eszembe jut egy kiváló unitárius földbirtokos kifakadása: mily rabja az ember a gyermekkori helytelen nevelésnek. Elbeszélte, hogy az ő életére mily nagy hatással volt gyermekkorában megtanult kis versecske:

Ezt a diófát itt
Nagyapám ültette,
Árnyékában nem ült,
Gyümölcsét nem ette.

Ennek hatása alatt, midőn 15 hold szőlejét és gyümölcsösét beállította, diófát nem ültetett, gondolván, úgy sem élvezheti annak gyümölcsét.

A mi társadalmunk is ilyen előítéletnek esett áldozatul. Emlékezzünk vissza, a szülők azzal ijesztették gyermekeiket: „ha nem tanulsz, suszterinasnak adlak". Csodálatos-e, ha az ifjúság kedve elment az ipari pályától?

Több végzett fiatalemberrel beszélgettem, kik a tudományos pályán nem tudnak elhelyezkedni, emiatt a sors ellen kifakadtak.

Kérve kértem, menjenek ipari pályára, szellemi és lelki műveltségükkel e pályán sokra vihetik, a társadalom nagy hasznát, önmaguk boldogságát fogják elérni. A legtöbb szinte sértődve utasította vissza tanácsomat: nem azért tanultam!

Ifjúságunk legnagyobb része, tisztelet a kivételeknek, sajnos, még a régi előítélet hatása alatt áll. Azt hiszi, hogy csak a tudományos pálya kívánja meg az általános műveltség alapját, a gimnázium elvégzését, csak a tudományos pályán lehet köztiszteletet, megnyugvást találni. Pedig minden pályának éltetője a lelki és szellemi műveltség, ahol e kettő van, ott megvan mindig az elismerés, a tisztelet.

Ha olvassuk a régi céhrendszernek történetét, azt látjuk, hogy a céhek nemes versenyük, remek alkotásaik által kedveltté tették az iparos pályát, hogy arra oly előkelő társadalmi állású egyén, a püspök is örömest adta fiát.

A mult intő példa legyen sivár jelenünkben s útmutatónk... A boldogságot ott keressük, ahol azt meg is találhatjuk.

Buzogány Kálmán.

A brassói unitáriusok amerikai vendége.

Nem mindennapi öröme volt a brassói unitárius egyházközségnek julius hó 22-én, midőn az Amerikai Unitárius Társulat ügyvezető alelnöke: Dr. Joy R. Károly amerikai unitárius lelkész erdélyi körútjában Szent-Iványi Sándor teológiai és Kovács Kálmán főgimnáziumi tanár kíséretében Brassóba is ellátogatott. Az amerikai unitáriusok nagy létszámában a legkiválóbb állami és más hivatalnokok, politikusok, tudósok, egyetemi tanárok, a szellemi és ipari élet vezető emberei foglalnak helyet, kiknek egyházi szervezetében Dr. Joy R. Károly lelkész azt az állást foglalja el, mely nálunk a püspökhelyettesi méltóságnak felel meg.

Az augusztus hó közepén tartandó kopenhágai unitárius és más szabadelvű vallásos gondolkozók világkonferenciájával kapcsolatban Dr. Cornish, az Amerikai Unitárius Társulat elnöke, Dr. Snow, kik pár év előtt Erdélyben és Brassóban szintén megfordultak, és más neves unitárius lelkészek és világiak társaságában érkezett Dr. Joy R. Károly Európába. Anglia, Hollandia, Csehszlovákia és Magyarország unitáriusainak meglátogatása után különösen az erdélyi unitáriusok érdekelték, kikre a világ összes unitáriusai, mint az Egy Isten hit legősibb követőire, régóta megkülönböztetett tisztelettel tekintenek. Nehány régi unitárius egyházközség, mint Kolozsvár, Torda, Torockó stb. meglátogatása után Enyed, Gyulafehérvár, Szeben, Fogarason át érkezett Brassóba, melynek unitárius templomépítési páratlan kultúrbotránya a különböző lapok közleményei útján hozzájuk is eljutott és arról a helyszínén kivánt tájékozódni. A kérdés közel kétévtizedes történetéről s a bekövetkezett sajnálatos eseményekről való részletes tájékozódás után délelőtt 11 órakor a ref. templomban tartott unitárius istentiszteleten vett részt, ahol a templomot egészen megtöltő unitárius és más felekezetü közönség jelenlétében Szent-Iványi Sándor teol. tanár magasszárnyalású imádkozása után prédikált, hiterősítő s kitartásra buzdító szavak kíséretében kifejezve a brassói unitáriusok iránt rokonszenvét s tolmácsolva Amerika, Kanada, Anglia, Hollandia, Csehszlovákia, Magyarország nagyszámú egyházközségeinek és a Filippi szigetek három és félmillió, közelebbről e hitre tért unitáriusainak, valamint különböző nemzetközi unitárius szervezeteknek üdvözletét. A beszédet magyar nyelven Szent-Iványi Sándor teol. tanár tolmácsolta, mely után Kovács Lajos helybeli unitárius lelkész üdvözölte a magas vendéget, megköszönve a látogatást, a szereplést és kifejezett üdvözleteket.

Dr. Joy R. Károly Brassóból Dr. Szent-Iványi Gábor egyházköri felügyelő gondnok látogatására Laborfalvára utazott

kíséretével együtt. Majd több háromszék- és udvarhelymegyei unitárius egyházközség meglátogatása után Bukarestbe megy, hogy személyesen tegye tiszteletét Lăpedatu vallásügyi miniszternél. A kopenhágai világkonferencia után többek társaságában résztvesz a 16. században élt Socinus Faustus nagyhirű unitárius jogtudós és egyházi reformátor emléktáblája leleplezésén Lengyelországban, honnan Oroszországba is ellátogat.

Tudomásunk szerint a brassói unitárius templomépítésnek a középkori vallásüldözésekre emlékeztető ügyét a kopenhágai és csehszlovákiai nemzetközi vallásos konferenciákon nyilvánosan is szóvá teszik.

Kovács Lajos lelkész Dr. Joy R. Károly amerikai lelkészt, az Amerikai Unitárius Társulat ügyvezető alelnökét 1934. július 22-én Brassóban a templomban az istentisztelet végén, dr. Joy prédikációja után, a következő szavakkal üdvözölte:

Tisztelendő Úr! Itt, az Isten házában, sajnos nem a miénkben, melynek építését csak megkezdhettük, hanem a testvér ref. egyház régóta számunkra is megnyiló templomában a testvéri szeretet és hitrokonság melegségével üdvözlöm Önt. Üdvözlöm mindnyájunk nevében Önt, aki tengerentuli messzeségből, nekünk idegen világrészből, a szabadság hazájából jött hozzánk Erdély vadregényes tájaira, amint mondani szokták: a vallásszabadság klasszikus földjére.

Üdvözletemben szeretnék valami örvendetes, valami fölemelőt mondani Önnek a mi egyházi életünkből, amit izenetül magával vihetne távolban élő testvéreinknek, kiknek hitbeli meggyőződése egy a miénkkel.

Fájdalom, az üdvözleten kívül örvendetest nem mondhatok. A jogba, az igazságba, a vallásszabadságba vetett hitünknek a szárnyait sárba tiporta a faji gyűlölködés ereje, izgató szava, amit hinni magunk nem mertünk soha, s azokat a szárnyakat most fölemelni, megtisztítani, ismét repülőképessé tenni — olyan nehéz.

Helyzetünkkel kapcsolatban elmondhatnám, hogy mi hűséges állampolgárok vagyunk, akik senkinek nem vétünk, mégis legszentebb törekvéseink miatt szenvednünk kell; megtartjuk az állam törvényeit úgy, hogy senki jobban meg nem tarthatja, mégis oknélküli sajgó sebeket kell hordoznunk; megüthetném az érzékenység hangját, kiszínezhetném a rajtunk esett sérelmet, megdöbbenthetném a lelkeket a minket ért jogtalanság és igazságtalanság bővebb feltárásával, de nem akarom azt a látszatot kelteni, hogy balsorsunkkal, legújabb megpróbáltatásunkkal balga módon dicsekedni akarunk; bár érezzük, hogy edzi az lelkünket, hitünket és növeli egyházszeretetünket. Mindezt nem teszem. Különben is Ön bizonyára hallott már róla, mielőtt ha-

zulról elindult volna; ha nem, megtudta már Európa legtulsó részén, a habokon uralkodó Britanniában az előttünk is még mindig érthetetlennek látszó dolgot, hogy a vallásszabadság híres földjén a faji önérzet túltengő megnyilatkozása miatt a 20. században Brassóban unitárius templomot csak kezdeni, de fölépíteni nem lehet.

Szomorúan megdöbbentő történelmi ismétlődése ez régen letűntnek hitt időknek, viharos századok fájó emlékeinek... S mégsem kesergünk férfiatlan módon megsiratni való sorsunkon. Hanem felemeljük fejünket bátran s hitünknek erejére és az isteni igazságszolgáltatásra támaszkodva nézünk szembe a jót nem igérő jövővel. De szembenézünk, mert van hitünk Istenben, aki nem hagyja magát tanubizonyság nélkül; van bizalmunk önmagunkban és az igazság erejében; és tudjuk, hogy közelben és távolban az igazán művelt lelkű, az igazán emelkedett gondolkozású emberek rokonszenve velünk van.

E hit erőt ad, előzi csüggedésünket, bízni tanit.

E megnövekedett és el nem vehető kincsek birtokában inkább arra szeretném kérni, hogyha távozik, ne szóljon majd ajka ridegen, hangosan a szégyelni való dologról, hogy Brassóban sajnálatos eltévelyedés miatt az Egy Igaz Isten tiszteletére magyar templomot építeni nem szabad, nem lehet. Sőt, ha azt hallaná valahol, hogy pusztulunk, veszünk s félni lehet, hogy mint oldott kéve széthull egyházunk, inkább azt vigye hírül a felvilágosult vallásos gondolkozóknak világszerte, hogy meggyőződésünk szerint „nem egyéb, hanem emberi kísértet esett rajtunk; de az Isten igaz, nem próbál feljebb, mintsem elhordozhatnók, sőt a szabadulásra utat nyit". Vigye hírül velünk érző unitárius testvéreinknek, hogy hitünket és egyházunkat gyarló emberi akarat meg nem törheti. Hogy bár gondok között élünk és próbáknak a súlya van rajtunk, de valljuk az apostollal: „nyomorgattatunk mindenütt, de meg nem szoríttatunk; kételkedünk, de kétségbe nem esünk; háborúságot szenvedünk, de abban el nem hagyatunk; megaláztatunk, de el nem veszünk". Vigye hírül, hogy élünk és élni akarunk és eszményeink fénye mellett tovább harcolunk. Vigye hírül, hogy a testvéri érdeklődés erejét, emlékét szívünk mélyére zárjuk — és ez a szív nem felejt.

Köszönjük, hogy felkeresett s egy nagy nemzet szavával, unitárius hitével és biztató lelkével az Isten házában is szólt hozzánk. Áldása lelki munkán, mely krisztusi szellemet áraszt; áldása a testvéri kézszoritáson, melynek melege emlékül marad; áldása az emberen... Istennek dícsősége. — Ilyen érzésekkel ismétlem: Isten hozta, Isten vezérelje!

Unitárius cserkészek első nyári táborozása Farnoson.

Dr. Szent-Iványi József egyházi főgondnokunk áldozatkész támogatása lehetővé tette, hogy a mult isk. évben, Lőrinczy Zoltán tornatanárunk hozzáértő vezetése mellett szervezett, fiatal cserkészeink, az isk. év befejezése után, junius 26.-tól, julius 12.-ig igazi cserkész módon táborozhattak.

Maga a táborhely csoda-szép. Egy hatalmas hegygerinc — Dr. Szent-Iványi József birtoka — Sztána, Farnos és Kispetri községek között. Köröskörül óriási tölgy és bükkerdő. A hegy tetején egy kis tisztás, — a táborhely. Innen látszik az egész Kalotaszeg fenséges panorámája. A táj ígéző. Tele van illattal, duzzadó, vonzó erővel, vídámsággal.

A tábor, cserkészek által készített díszes keritéssel volt körülkeritve. A táborba egy székely kapun lehetett bejutni. A kapu előtt egy hosszú zászlórúd állott, melyen a román lobogó és az unitárius cserkészzászló (fehér alapon az Unitárius Egyház címere) lengett. A tábor belseje hét cserkészsátorból állott. A kapuval szemben, középen a parancsnokság sátra, jobbra a szélen négy sátor különböző őrsök részére, balra két sátor, a leány-cserkészek és az ú. n. farkaskölykök számára. A parancsnoki sátor előtt mohából készített cserkészkalap, mellette pedig ugyancsak a cserkészek által faragott csodaszarvas állott. Az egész táborban a legnagyobb rend és fegyelem uralkodott. A fiatal, hogy úgymondjam még teljesen kezdő cserkészek táborhelyüket fáradhatatlan munkával, igazán kellemes otthonná tudták varázsolni. Távolról egy zsibongó, szorgalmasan dolgozó méhkashoz hasonlított az egész tábor. Itt faragtak, ott fát vágtak, tűt ástak, főztek, vizet hordtak. Dolgozott mindenki. Jó kedvből, vidáman nótaszóval. Mindenki tudta a maga beosztását.

A cserkészélet legszebb és legérdekesebb eseményei közé tartozott, az esténként megismétlődő tábortűz. A tűzhely a tábor közepén volt. Vacsora után meggyújtották a hatalmas rakást. A lángoszlopot cserkészlányok és cserkészfiúk ülték körbe a saját maguk faragta „székeken". Énekeltek. Ha az éneklésbe bele fáradtak, mesét mondtak egymásnak. Szabad volt lefeküdni, de senki sem feküdt le míg az utolsó láng is ki nem lob-

bant. Éjjente őrök vigyáztak a tábor nyugalmára, akik kétóránként váltották fel egymást. Reggel hatkor megszólalt „Vadga“ kürtös riadója, mire gyors felöltözés és a reggeli torna következett. Minden elismerést megérdemelnek leánycserkészeink, Barabás Margitka, Bedő Boriska és Rázmán Piroska, akik a legnagyobb szorgalommal és hozzáértéssel vezették a cserkészkonyhát. A cserkészcsapat az idő mostohasága ellenére is két hosszabb kirándulást tett az almási és a Sebes várhoz. Az utóbbin résztvett Dr. Szent-Iványi József egész családjával.

A legnagyobb elismerés, hála és köszönet illeti meg főgondnokunkat és kedves feleségét, akik igazi magyaros vendégszeretettel karolták fel cserkészeinket és legmesszebbmenő anyagi áldozatokban is részesítették őket. Mondhatni személyes szülői felügyeleteket gyakoroltak és majdnem mindennap meglátogatták a tábort. A cserkészek azzal hálálták meg a sok jóságot, hogy Filep Imre vezetése mellett az egyik este a kastély ablakai alatt szebbnél szebb magyar nótákat énekeltek el. Julius 8.-án, a cserkészek szülői és hozzátartozói meglátogatták a tábort. A vendégeket a tábor kapuja elé sorakoztatott cserkészek üdvkiáltása fogadta. A vendégek a cserkészekkel együtt részt vettek a szabadban tartott istentiszteleten, ahol imát mondott Rázmán Mózes, s. lelkész, prédikált Szent-Iványi Sándor teol. tanár. A látogatók ebédre a cserkészek vendégei voltak, uzsonnára pedig Szent-Iványi József dr. látta szívesen. Uzsonna alkalmával Gálffy Zsigmond koll. igazgató mondott meleg köszönetet a főgondnok úrnak és feleségének. A főgondnok úr az unitárius cserkészet fejlődésére és előhaladására üritette poharát.

A táborozásnak julius 12.-én lett vége. A gyönyörű táborhelyen most már csak egy fakereszt van. Cserkészek, unitárius cserkészek, előre a megkezdett úton. Én szívemből jó munkát kívánok!

Rázmán M.

A becsületes munkás

nem fél az elelnőrzéstől,
többre tartja a becsületét, mint a jövedelmét,
mindig többet ad, mint amennyit meg lehet fizetni,
többre becsüli az igazságot, mint a jóindulatot.

A marosköri Dávid Ferenc Egylet 1934. július 15-én tartotta nyárádszentmártoni egyházközségben 50 éves jubileumi ünnepét. A vidéki és helyi közönség által zsufolásig megtöltött templomban Biró Izsák szentgericei lelkész mondott felemelő alkalmi imát. Dr. Fekete Gyula elnöki megnyitójában tartalmas eszmékben emelte ki Dávid Ferenc szellemi gazdagságát s tisztelettel és elismeréssel adózott. Dr. Boros György püspök úrnak, kinek eszméje volt a Dávid Ferenc Egylet megalakítása és ezt kitartó munkájával valóra is váltotta. A központi Dávid Ferenc Egylet üdvözletét Ürmösi József püspöki titkár tolmácsolta, kegyelettel szállt vissza az emlékezés szárnyain a marosköri Dávid Ferenc Egylet nagy alakjai emlékéhez: néhai dr. Fekete Gábor, dr. Csongvay Lajos, Kelemen Albert, Rédiger Géza, Ürmösi Kálmán és Fazakas Lajosra, kik tápláló és éltető munkás apostolai voltak az egyesületnek. Csongvay Lajos nyárádszentlászlói lelkész megkapó ügyes előadást tartott az emberről. Bedő Emma énekművésznő és két férfi tanítványa nagy lelki gyönyörüséget szereztek énekszólóikkal a közönségnek. Káli Nagy István főgimn. tanuló és Adám Zoltán III. gimn. o. tanuló értékes és hatásos szavalataikkal gyönyörködtették a gyülekezetet. Az ünnepség bevégzésekor Máthé Zsigmond helybeli lelkész üdvözölte a közönséget és a vendégeket meghivta az egyházközség által szolgáltatott „Szeretet vendégségre", mely méltó és kedves befejezése volt a napnak.

Zsinati Főtanácsi Gyűlés Székelykereszturon. Az Egyházi Képviselő Tanács a zsinati gyűlés napjául szeptember 2.-ikát tűzte ki s a gyűlés lelkészfelszenteléssel lesz egybekötve. Hivatalos tárgya az átdolgozott egyh. szervezeti törvény lesz.

A zsinati gyűlést megelőző napon szeptember 1-én délután 5 órakor lesz a főgimnázium tornatermében a Dávid Ferenc Egylet 50 éves fennállásának jubileumi díszgyűlése, melyet a

Központi D. F. Egylet a kereszturköri fiókegylettel karöltve rendez. Részletes programját még e számunkban nem közölhetjük, mert bár a körvonalakat megállapítottuk, a fiókegyletek értesítése nélkül végleg nem határozhatunk. Reméljük, hogy a zsinati gyűlés előtt még az Unitárius Közlöny programmszerű számát ki tudjuk adni.

Addig is előzetes értesítés alapján jelezzük, hogy az Általános Lelkészkör elnöke szeptember hó 1-én délelőtt 9 órára lelkészköri gyűlést fog összehivni a főgimn. tornatermébe.

Az Unitárius Tanítóegyesület elnöke az alábbi meghívót bocsátotta ki:

Meghívó.

Az „Unitárius Tanítók Általános Egyesülete“ 1934. szept. 1-én a zsinati nagygyűlés előtti napon Székelykeresturon az Unitárius főgimnázium épületében d. e. 10 órai kezdettel gyűlést tart, melyre az Egyesület tagjait tisztelettel meghivom.

Tárgysorozat:

1. Elnöki megnyitó.
2. Jegyzőkönyv hitelesítők felkérése.
3. Felolvasást tart Gazdag Miklós.
4. Szabadelőadás Miklós Jánostól.
5. A szervezeti törvényt ismerteti Szentmártoni Bálint.
6. Főhatósági leiratok ismertetése.
7. Beszámoló a körök működéséről.
8. Előterjesztések, indítványok.
9. Gyűlés bezárása.

Kolozsvár, 1934. julius.

Patakfalvi Zsigmond

Háromszéki szórványok.

Az 1934. II. félévi szórványlátogatási programmot közlöm itt a szórványokban lakó hiveinkkel. A mult évi gyakorlat, meg a hivekkel való állandósított érintkezés és azoknak bizonyos központokba való szoktatása teszi lehetővé ilyen szétszórtan, Uzontól—Bereckig mintegy 60 km-es vonalon élő unitárius hiveknek gyakoribb látogatását, valamint lelki éberségüknek egyházunk felé való irányítását. Ott a testvéri székely területeken sokkal

erősebb a környezet hatása és a más felekezetbe való beleolvadás lehetősége, mint esetleg idegen nemzetiségű helyeken.

Unitárius Testvérek! — lehetővé tesszük tinéktek, hogy a már gyakorlatba induló alábbi beosztással könnyebben és olcsóbban megközelíthessétek a ti lelkivilágotoknak megfelelőbb, szabadabb és emelkedettebb szellemű unitárius szertartásokban való részvételt. Jöjjetek el tehát mindnyájan a kijelölt helyekre, hogy időnként felelevenítsétek az unitárizmusról való tudásotokat és részt vegyetek annak haladásában.

A programmszerű beosztás a következő:

I. *Uzoni központ* (Lisznyó, Bikfalva). Istentisztelet (a ref. iskolában) és Urvacsora; okt. 7., dec. 26-án d. e. 11 órakor. Közgyűlés dec. 26-án. Hittan órák: (ref. iskolában) szept. 29., okt 13., okt. 27., nov. 10., nov. 24., dec. 8. — Hivek felkeresése október folyamán.

II. *Laborfalva vidéke.* (Komló, Réty, Bita, Egerpatak, Nagyborosnyó, Kisborosnyó, Szacsva, Magyarós.) Minden szertartás Laborfalván. — Hivek látogatása ősszel.

III. *Maksa központ.* (Eresztevény, Besenyő, Dálnok, Albis, Márkosfalva.) Istentisztelet, urvacsora (magánháznál), nov. 11-én d. u. 3 órakkor. Ugyanakkor hitoktatás. — Hivek látogatása októberi körútban.

IV. *Kovászna központ.* (Szörcse, Orbaitelek, Barátos, Papolc, Zágon, Komandó, Zabola.) Istentisztelet, urvacsora (a ref. templomban) szept. 9-én, dec. 27-én délelőtt ½12 órakor. Közgyűlés dec. 27-én. Hittan óra istentisztelet után. — Hivek meglátogatása novemberi körútban.

V. *Kézdivásárhely központ.* (Szentkatolna, Kézdiszentlélek, Imecsfalva, Gelence, Osdola, Bereck, Sárfalva, Kézdipolyán). — Istentisztelet és urvacsora (a ref. iskolában) szept. 23., nov. 4., dec. 9-én. Hittan óra ugyanakkor délelőtt 9—11-ig. Közgyülés dec. 9-én. — Hivek felkeresése nov., decemberi körútban.

Kérem a hiveket, hogy őrizzék meg ezt a beosztást, mert külön hirdetni és értesíteni ezután nem fogjuk.

Barabás Béla,
szórványgondozó lelkész.

Minden levél Oficiul Parochial, Sântimbruca, P. Ozun; — címre küldendő.

Rovatvezető: **Ifj. Hadházi Sándor.**

Szent-Iványi Sándor, az Unitárius Közlöny szerkesztője augusztusban nem lesz Kolozsvárt. Kéri a munkatársakat, va lamint a bármi más célból való levelezésben álló afiait, hogy sürgős természetü ügyekben e hónap alatt ne keressék fel, mert — távolléte miatt — nem kapja azokat amúgy sem kézhez idejében.

Házasság. Pataky András várfalvi lelkész afia július 15-én tartotta esküvőjét Dézsy Piroskával, Dézsi Dénes, aranyosrákosi tanító afia bájos leányával. Az egyházi megáldást Szent-Iványi Sándor theol. h. tanár adta az ifjú párra. E helyen is kívánjuk, hogy Isten áldása és segedelme legyen a házastársak életén, hogy az ifjú asszony megértő segítőtársa legyen férjének és szerető anyja az árva kis fiúnak!

Főtiszt. Püspök úr egészségi állapota Istennek hála teljesen helyreállott, úgy, hogy a régi jó erőben és színben fenn jár. Gyomorfájdalmak miatt pihenni és diétázni kellett s épen ezért le is mondott a kopenhágai nagy és fárasztó útról, hogy a zsinati gyűlésen kipihent erővel vehessen részt.

A kopenhágai vallásos kongresszuson unitárius egyházunk hivatalos kiküldöttei és megbizottjai dr. Varga Béla egyh. főjegyző és Szent-Iványi Sándor theol. tanár lesznek. Isten segedelme legyen velük, hogy unitárius egyházunk általános érdekeit sikerrel képviselhessék.

Dr. Joy R. Károly amerikai unitárius lelkész az Amerikai Unitárius Társulat ügyvezető alelnöke ellátogatott Erdélybe is s Kolozsvárt levő intézményeink megszemlélése után körutat tett Szent-Iványi Sándor lelkész, theol tanár és Kovács Kálmán főgimn. tanár kiséretében vidéki gyülekezeteink meglátogatása végett. Mintegy 8 napot fordított a látogatásra s minden egyházkörben megfordult és alapos megfigyeléseket tett, melyekről július 26-án az Egyh. Képviselő Tanácsi ülésen érdekes és értékes vallomásokat tett azon üdvözlet kapcsán, mellyel dr. Varga Béla egyh. főjegyző a Tanács nevében köszöntötte. Az E. K. Tanács dr. Ferencz József inditványára dr. Joy lelkészt

az Unitárius E. K. Tanács tiszteletbeli tagjának választotta. Kedves vendégünk Bukaresten keresztül Oroszországba, majd Lengyelországba utazott s onnan Kopenhágába megy az aug. 14-én kezdődő vallásos kongresszusra. Isten vezérelje békével kedves hitrokonunkat.

Templomi énekes könyvünk a cenzura miatti hosszas húza-vona után nagy késedelemmel megjelent, bővített és szűkített tartalommal. Bővített annyiban, hogy 1½ ív tartalommal több ének toldatott a könyv végéhez úgy, hogy a régi énekeskönyv számozását nem zavarja. Szűkebb, amennyiben a cenzura több énekünket törölte. A pótíven megjelent énekek külön füzetben ki vannak nyomtatva és a régi énekeskönyvbe helyezhetők. Az énekeskönyv ára 30 lej. A pótfüzet ára 5 lej.

Az Unitárius Naptár jövő évi kiadásának szerkesztését a Dávid Ferenc Egylet megbízásából Ürmösi József püspöki titkár végzi. E tárgyban a körlevelet a napokban szétküldi.

Tanulmányi eredmény a kolozsvári unitárius főgimnáziumban az 1933—34. isk. évben. Osztályoztatott 176 tanuló. Felsőbb osztályba lépett 137 (77.84%), elbukott 39 (22.16%). A bukottak közül osztályismétlésre utasíttatott 8 tanuló (4.55%.)

Az V. osztályba való felvételi vizsgára (kis érettségi) jelentkezett 21 tanuló, sikerrel vizsgázott 17 (80.96%.) Baccalaureatusi vizsgára jelentkezett 3, régebbi évfolyamból való, tehát ismétlő tanuló. — Az 1933—34. iskolai évben végzettek közül vizsgára állott 10 tanuló, sikerrel vizsgázott 5 tanuló (50%.) Ez az eredmény a legjobb az összes magyar főgimnáziumok eredményei között és eléri az állami intézetek átlagos érettségi eredményét, aminek az a magyarázata, hogy a mult iskolai évben az utolsó osztály tanulói anyaga kiváló volt.

Huszonötéves papi jubileum. Kedves ünnepélyt rendezett Jánosfalva község pünkösd másodnapján unitárius papjának Kiss Sándornak a protestáns papi körökben általánosan ismert „Keresztény pásztor" című theologiai szakkönyv szerzőjének, az első amerikai akadémián tanult unitárius lelkésznek tiszteletére, lelkészségének 25 éves jubileuma alkalmából. A kultúrházban kezdődő ünnepély műsorán hegedün játszott Báró Piroska Kiss Sándorné cimbalomkiséretével. Énekelt László Juliska, szavalt Darkó Róza. Vári Domokos lelkész alkalmi költeményét Mezey Dénes olvasta fel, majd Bene Józsefné, Lőrinczy Gizella a szolgatárs és volt tanítvány, Mezey Mózes a kebli tanács, Jobb Jánosné a Nőegylet, Dénes Pál a kacai szórvány üdvözletét tolmácsolta. Külön is ki kell emelnünk Dénes Pál szereplését, ki a szórványból 10 iskolás unitárius növendéket hozott magával, kik szeretett lelkészüknek szép virágcsokorral kedveskedtek. Bedő Miklós lelkész olvasta fel a püspök-

től, helyettes püspöktől, esperestől, az amerikai, valamint a kolozsvári theologiai akadémiától, a lelkész megelőző gyülekezeteitől érkezett üdvözleteket. A közönség a kultúrházból a templomba vonult, ahol Báró József az Ap. Csel. könyvéből vett bibliai igékre épített beszédében (Semmivel sem gondolok, életem sem drága, csak elvégezhessem a szolgálatot, melyet vettem az Úr Jézustól") a lelkész mai nehéz hivatásáról elmélkedett, majd visszatekintett a jubiláns lelkész 25 éves eredményes munkájára, melyet a gyülekezetben, különösen egyleti téren végzett. A mindenkit mélyen megható istentisztelet után a közönség a kulúrházba vonult vissza szeretetvendégségre.

„Barabás Lajos emlékalap." A székelykersztúri unitárius főgimnázium előljárósága Barabás Lajos volt főgimnáziumi tanár emlékére egy alapot létesít. Ez úton kéri az iskola előljárósága a félévszázadig működött tanár tisztelőit és az iskola barátait, hogy a koszorú-megváltás címen létesített alapra adományaikat juttassák el a székelykeresztúri unitárius főgimnázium pénztárához. Székelykeresztúr, 1934. július hó 20-án. *A Főgimnázium Előljárósága.*

Fekete József iszlói lelkészt az E. K. Tanács kérése alapján f. évi szeptember 1-től kezdődőleg csaknem 45 évi szolgálat után nyugalomba bocsátotta. Addig is, míg részletesebben megemlékezhetnénk lelkésztársunk munkásságáról, kívánjuk, hogy élvezhesse jó egészségben a nyugalmat.

Vass Lajos nyomati unitárius kántortanító afia is nyugalomba vonult, mert a mai küzdelmes tanítói pályán már nem birja azt a nemes harcot és küzdelmet, mely reá vár. Egyházi Főhatóság kénytelen volt meghajolni a kívánalom előtt s f. évi szeptember 1-től nyugdíjazását kimondotta.

Lapunk zártakor kaptuk a hírt, hogy Gvidó Béla küküllőköri esperes afiát, a Dicsőszentmártonban tartott egyházköri közgyűlés július 30-án milyen szép és meleg ünneplésben részesítette 40 éves esperesi jubileuma alkalmából. Egyh. Főhatóságunkat dr. Ferenczy Géza főgondnok úr képviselte. Az ünnepi szónok Ürmösi József püspöki titkár volt. Főtiszt. püspök úr megható szép üdvözletet küldött. Részletes tudósítást jövő számunkban közlünk.

A Jorga-féle szabad egyetem előadásai az idén is julius 15—augusztus 15.-ig fognak tartatni Vălenii de Munte-ben. A résztvenni akarók 50%-cs kedvezményes utazási jegyért írjanak a köv. címre: Bucureşti, I. B-dul Schitu Măgureanu 1.

Dalosverseny Küküllődombón. Impozáns keretek között zajlott le a Küküllővidék kerület dalos-versenye, e vidék minta községében: Küküllődombón, 1934. június hó 3-án, vasárnap. Mintha Isten is gyönyörködni akart volna székely dalosainkban, egész nap, kellemes meleg idő volt. Már délelőtt megérkezett egy pár dalosegyesület, melyek résztvettek a szép és tágas unitárius templomban tartott istentiszteleten, ahol alkalmi imát Gálfi Elek dicsőszentmártoni segédlelkész, magasszárnyalású alkalmi beszédet Pál Tamás dombói lelkész tartott; közreműködtek az istentiszteleten a kóródszentmártoni, mikefalvi és dombói dalkörök. Délután 4 órakor Pál Tamás dombói lelkész meleg szeretettel üdvözölte községe és a már csaknem 100 éves dombói dalkör nevében a megjelent dalosegyesületeket és vendégeket. Ezután az egyes dalkörök elénekelték jeligéjüket, s a R. M. Sz. D. agilis és rajongásig szeretett elnöke Dr. Incédy-Jocksman Ödön szívből fakadó, lelkesítő szavai után elkezdődött a verseny. A biráló bizottság tagjai, Tárcza Bertalan, Veress Gábor és Ütő Lajos voltak.

Verseny után dalosünnepély volt, ahol a jelenlevő férfi- és vegyeskarok összkara éneklésével, Lengyel Rudolf saját szerzeményű monológjaival és a Dicsőszentmártoni ref. Dalkör nőikara Magyari Magda tnítónő vezetése alatt Arany—Sztojnovics: „A csodaszarvas regéje" c. nőikar preciz eléneklésével gyönyörködtették az iskola udvarát zsufolásig megtöltő közönséget, amely csak a hajnali órák alatt kezdett oszladozni, hogy egy feledhetetlen nap emlékével térjen haza otthonába.

Hálátlanság volna meg nem emlékezni e helyen is Dombó igazi, kedves és vendégszerető népéről, amely igaz magyar vendégszeretettel fogadta és látta el azt a nagy közönséget, amely összejött e napra; s mindenek felett bámulattal s elismeréssel hajtottuk meg az elismerés zászlóját Dombó derék tanítója, Miklós János és felesége, valamint Pál Tamás tiszteletes úr előtt, kiknek fáradhatatlan, tapintatos vezetése tette mindnyájunk előtt feledhetetlenné e kedves napot.

A versenyben részt vett 9 férfi és 4 vegyes dalkör, melyek közül unitárius jellegű csak a Dombói férfikar volt, amely a férfikari II. csoport Ib. díját nyerte 8.85 ponttal. Karnagy Miklós János és a Dombói unitárius vegyeskar, amely a vegyeskari csoport I. díját nyerte 9.11 ponttal, karnagy Pálffi Lajos. A többiek mind református dalkörök voltak.

A hála megnyilatkozása. Egyházi-, közéleti pályán munkálkodó vezető számára ritkán nyilatkozik meg, s ha néhol ezt a megnyilatkozást tapasztaljuk, örömmel közöljük. Ilyen megnyilatkozást olvastunk az aranyostordai, esperesi vizsg. szék jegyzőkönyvében *Várfalváról*, hol az egyházközség népe az esp. vizsgálat alkalmával egyhangú lelkesedéssel köszönetet mondott Pataki András lelkészének, 12 éven át végzett lelkipásztori gondos munkájáért, vezetéséért. Egyh. Képv. Tanács a maga részéről örömmel járult hozzá ehhez a megérdemelt hálás megnyilatkozáshoz. Midőn ez örvendetes hírt folyóiratunkban közöljük, mi magunk is elismeréssel adózunk Pataki András lelkésztestvérünknek egyháztársadalmi és szövetkezeti téren kifejtett vezető, irányító munkájáért és Isten segedelmét kívánjuk további munkájához, kisérje népe megértő szeretete és ragaszkodása.

Jótékony adományozások egyházközségeinkben. A f. évben tartott esperesi vizsgálószéki jegyzőkönyvekből ezideig az alábbi nagyobb, kegyes adományokat közöljük: *Sepsiszentkirályon* Sükösd Farkas atyánkfia 126 □-öl területet adott az unitárius egyházközségnek kultúrház építés céljára. Az egyházközség tiszteletbeli gondnoknak választotta meg adományozó atyánkfiát. *Bölönben László* György atyánkfia az unitárius *iskola szövetkezet* megalakításához 1790 lej összeggel járult hozzá; az unitárius Nőegylet pedig 350 lejjel. Egyh. Képv. Tanács a jegyzőkönyvek kapcsán kifejezte elismerő köszönetét, de azért itt a nyilvánosság előtt is megismételjük ezt és Isten áldását kérjük a nemes adományozók további életére.

Alapítói díj 1000 lej, minek ellenében az Unitárius Közlöny ingyen jár!

Az Unitárius Közlöny megjelenik havonta.

Szerkesztő: **Szent-Iványi Sándor.**

Előfizetési ár: Egész évre nem egyleti tagoknak 36 L. Akik a 60 Lejt egy összegben előre befizetik, kapják a lapot, a Dávid Ferenc Egylet rendes tagjainak tekintetnek, s egyleti jogaika gyakorolhatják. Örökös alapítódíj 1000 L. Magyarországi előfizetés 90 L. Minden pénz Gálfi Lőrinc egyleti pénztároshoz küldendő.

Egyes szám ára 3 (három) lej.

MINERVA IRODALMI ÉS NYOMDAI MŰINTÉZET R.-T. CLUJ-KOLOZSVÁR 20411